

PRIPREMA ZA ČAS

Predmet: ISTORIJA

Razred: 6.

Nastavnik: NADA MJERIMAČKA

Nastavna tema: Srbi i njihovo okruženje u poznom srednjem veku

Nastavna jedinica: Srbija u 12. i početak 13. veka - Kraj srpskog carstva (Nemanjići)

Tip časa: ponavljanje

Nastavne metode: dijaloška, monološka, ilustrativno-demonstrativna, interaktivna

Nastavne sredstva: istorijska karta Srbije u 16. veku, geografska karta Srbije,
kompjuter, CD sa muzikom, slajdovi, kraljevske krune, garderoba

Ciljevi časa:

- obrazovni : ponavljanje, horizontalno i vertikalno povezivanje stečenih znanja o Srbiji do kraja Srpskog carstva, kao i povezivanje sa drugim predmetima.
- vaspitni: razvijanje interesovanja za istoriju srpske srednjevekovne države. dinastiju Nemanjića, srpsku kulturu i razvijanje poštovanja prema kulturnim i istorijskim spomenicima i njihovom očuvanju
- funkcionalni: osposobljavanje učenika za samostalno izlaganje, pronalaženje podataka na internetu, biblioteci, enciklopedijama i istorijskim knjigama, razvijanje kulture govora, razvijanje odgovornosti za rad u timu

TOK ČASA

Uvodni deo (oko 5 minuta)

- Uz zvuke duhovne muzike, Stevana Mokranjca, Rukoveti...učenici ulaze u učionicu za projekcije

(ulaze redom , prema vremenu kad su vladali: Stefan Nemanja i Ana, Stefan Prvovenčani....i ostali učesnici)

Voditeljka najavljuje da ćemo se kratko vratiti u srednjevekovnu Srbiju, u vreme kada su njom vladali vladari iz svete loze Nemanjića.

(ostali učenici pažljivo slušaju i prate)

Centralni deo:

Vodič kroz vreme i prostor najvljuje vladare iz dinastije Nemanjića.

Učenici su u daljem toku času govorili tekst po ulogama, glumili, pevali...)

(Muzika se i dalje tiho čuje a tok izlaganja prate odgovarajući slajdovi – vladar, manastir, karte koje je izradio učenik, članovi sekcije...)

Učenicima su uloge unapred dodeljene : voditelj, vodič kroz vreme i prostor, veliki župan Stefan Nemanja i njegova žena Ana, veliki župan i kralj Stefan Nemanjić Prvovenčani, Jevdokija, Ana Dandolo, kralj Radoslav, kralj Vladislav, Kralj Uroš I, Jelena Anžuska, kralj Dragutin, kralj Milutin, kraljica Simonida, kralj Stefan Dečanski, kraljica Teodora, kralj i car Dušan Silni, carica Jelena, car Uroš V Nejadi, kralj Vukašin Mrnjavčević, patrijarh Joanikije i učesnici u dramskom komadu.

voditelj:

kratko ćemo se vratiti u srednjevekovnu Srbiju – Rašku, u vreme kada su njome vladali vladari iz svete loze Memanjića.

vodič kroz vreme i prostor:

Sveta loza Nemanjića vladala je Srbijom od 1166 – 1371. godine. Na prestolu se smenilo 10 vladara. To su:

(po predstavljanju – vladari se naklone)

Veliki župan Stefan Nemanja

Veliki župan i kralj Stefan Prvovenčani

Kralj Radoslav

Kralj Vladislav,

Kralj Uroš I,

Kralj Dragutin,

Kralj Milutin,

Kralj Stefan Dečanski,

Kralj i car Dušan Silni,

Car Uroš V Nejadi

voditelj:

(ćućemo sada velikog župana Stefana Nemanju)

STEFAN NEMANJA.

Ja sam veliki župan Stefan Nemanja, rodonačelnik dinastije Nemanjića.

Raškom je vladao moj brat Tihomir, koji je bio odan Vizantiji. imao sam želju da dođem na vlast. Osećao sam da mogu iskoristiti slabost Vizantije i osamostaliti Srbiju.

Došao sam u sukob sa bratom Tihomirom, pobedio sam ga i došao na vlast. Vladao sam od 1166 – 1196. godine i uspeo sam da osamostalim Srbiju. Borba nije bila laka, bio sam zarobljen, a kad sam se oslobodio prihvatio sam vazalske obaveze prema Vizantiji. Proširio sam Srbiju. Obuhvatala je krajeve od Zapadne Morave, Velike Morave, Kosovo, severnu Albaniju, Duklju, Travuniju i Zahumlje.

Imam tri sina : Vukana, Stefana i Rastka. Presto ostavljam srednjem sinu Stefanu. Moja supruga je Ana.

ANA:

Ja sam Ana, supruga velikog župana Stefana Nemanje koji je sagradio mnoge crkve i manastire, a najznačajniji su: Đurđevi stupovi i Studenica.
Sa sinom Savom je obnovio zapušteni manastir Hilandar na Svetoj gori.
Posle povlačenja sa prestola zamonašio se kao monah Simeon i otišao na Svetu goru.
Ja sam se zamonašila i postala monahinja Anastasija u manastiru Svete Bogorodice u Rasu.

Vodič kroz vreme i prostor:

Veliki župan Stefan Nemanja umro je u Hilandaru 1199. Godine. Pravoslavna crkva proglasila ga je za sveca pod imenom Simeon Mirotočivi. Obeležava se 26. februara.

VODITELJ:

Sada ćemo čuti velikog župana i kralja Stefana Prvovenčanog.

STEFAN PRVOVENČANI:

Ja sam Stefan Nemanjić, srednji sin Nemanje i Ane. Nasledio sam oca Nemanju. Otac je odabrao mene za vladara jer je verovao da ću uspešno voditi Srbiju. Jedan od razloga je i taj što sam oženjen vizantijskom princezom Jevdokijom.

JEVDOKIJA:

Ja sam Jevdokija, vizantijska princeza. Čerka sam vizantijskog cara Aleksija III Anđela. Naši sinovi su: Radoslav, Vladislav i Uroš I. Naš brak se raspao i ja sam se vratila u Vizantiju.

VODITELJ:

Stefanova druga žena bila je Ana Dandolo.

ANA DANDOLO:

Ja sam Ana Dandolo, čerka mletačkog dužda. Zahvaljujući meni Stefan se približio zapadu i dobio kraljevsku krunu.

STEFAN NEMANJIĆ PRVOVENČANI:

U moje vreme Vizantija je veoma oslabila. Veći deo zauzeli su krstaši. Moja Srbija ostala je neokrnjena. Zato sam od rimskog pape Honorija III dobio kraljevsku krunu 1217. Godine. Tako je Srbija postala kraljevina a ja prvi srpski kralj – Stefan Prvovenčani.

VODIČ:

Nije bio vladar ali je njegova zasluga za Srbe velika .

SVETOSAVSKOM HIMNOM NAJAVLJUJEMO RASTKA – SAVU NEMANJIĆA

RASTKO (SAVA) NEMANJIĆ:

Ja sam Rastko Nemanjić, najmlađi Nemanjin sin. Od malena me privlačila crkva i život monaha. Odrekao sam se života na dvoru i otišao sam iz moje raške na Svetu goru. Tu sam obukao monaško odelo i postao monah Sava. Provodio sam dane u molitvi i radu. Sekao sam drva, pekao hleb, brao masline i smokve.

U Nikeju sam otišao 1219. Godine. Tamo sam od carigradskog patrijarha dobio dozvolu da osnujem samostalnu srpsku crkvu – arhiepiskopiju i postao sam njen prvi starešina - arhiepiskop.

VODIČ.

Sava Nemanjić je bio i prosvetitelj. Po manastitima je osnivao pisarnice u kojima je prepisivao knjige. Starao se o bolesnima, starima i sirotima. Savetovao je ljude.

DRAMSKI PRIKAZ (iz života Svetog Save – kao je svetlost ušla u kuću)

VODITELJ:

Sava Nemanjić je na saboru u Žiči zahvalio na položaji arhiepiskopa.

SAVA N.

Putovao sam po istoku i posetio sveta mesta: Palestinu, Aleksandriju, Sinaj. Došao sam u Trnovo, bugarsku prestonicu.
(smenjaju se snimci ovih mesta)

VODIČ:

U Trnovu, 27. januara 1236. godine, umro je Sava Nemanjić. Njegove mošti je srpski kralj Vladislav, preneo u manastir Mileševu.

VODITELJ:

Zbog dobrih dela koja je činio Sava je proglašen svecem, a pošto se bavio prosvetiteljskim radom škole su počele da 27. Januar slave kao školsku slavu.
Stefana Prvovenčanog nasledio je kralj Radoslav.

KRALJ RADOSLAV.

Ja sam kralj Radoslav, prvi sin Stefana Prvovenčanog. Vladao sam od 1228 – 1234. Saradivao sam sa Vizantijom, oženjen sam Anom, ćerkom solunskog despota i cara Teodora I. Sagrađio sam pripratu uz Bogorodičnu crkvu u Studenici.

VODITELJ:

Kralja Radoslava nasledio je brat Vladislav.

KRALJ VLADISLAV:

Ja sam kralj Vladislav, drugi sin Stefana Prvovenčanog. Vladao sam od 1234 – 1243 godine. Oslanjao sam se na Bugarsku, i oženio sam se bugarskom princezom Beloslavom, ćerkom bugarskog cara. Sagrađio sam Mileševu, manastir u kome će počivati mošti moga strica Save.

VODIČ:

Manastir Mileševa nalazi se kod Prijepolja. U njemu se nalazi freska koja je jedna od najlepših u srpskom slikarstvu, Beli anđeo.

VODITELJ:

Kralja Radoslava je nasledio brat Uroš I.

KRALJ UROŠ I:

Ja sam kralj Uroš I treći sam sin Stefana Prvovenčanog. Za vreme moje vladavine počinje privredni uspon Srbije. U Srbiju dolaze nemački rudari Sasi i obnavljaju rudnike: Trepču, Novo brdo, Janjevo, Brskovo. Oko rudnika nastaju gradovi pa se razvija zanatstvo i trgovina. Kovao sam i novac u Brskovu. Vladao sam od 1243 – 1276. Godine. Manastir Sopoćani je moja zadužbina.

JELENA ANŽUJSKA:

Ja sam Jelena Anžajska, supruga kralja Uroša i rođaka sam Karla I Anžajskog, kralja Sicilije i Napulja. Došla sam u Srbiju iz pitome Provanse u Francuskoj. Naši sinovi su Dragutin i Milutin. Podigla sam manastir Gradac.

VODIČ:

U čast kraljice Jelene kralj Uroš je zasadio jorgovane. Ova tradicija je sačuvana do danas pa se dolina Ibra naziva „DOLINA JORGOVANA,,.

VODITELJ:

Kralja Uroša nasledio je sin Dragutin.

KRALJ DRAGUTIN:

Ja sam kralj Dragutin, sin kralja Uroša I. Vladao sam kratko od 1276 – 1282. Godine. Vladao sam i Sremom, pa su me zvali i „Sremski kralj,,. Oženjen sam Katarinom,

ćerkom ugarskog kralja Stefana V. Sagradio sam crkvu svetog Ahilija u Arilju. Doživeo sam nesreću pri padu sa konja i slomio nogu. Presto sam predao bratu Milutinu.

KRALJ MILUTIN:

Ja sam kralj Milutin. Vladao sam 1282 – 1321. Godine. Prvi sam poveo osvajačke ratove. Na jugu sam zauzeo Makedoniju a na severu sam proširio Srbiju do save i Dunava. I Beograd je bio u granicama moje države. Makedoniju sam dobio kao miraz jer sam se oženio vizantijskom princezom Simonidom. Sagradio sam oko 40 crkava i manastira. Najlepši je manastir Gračanica kod Prištine.

SIMONIDA:

Ja sam Simonida, vizantijska princeza, ćerka vizantijskog cara Andronika II, supruga kralja Milutina. Iz političkih razloga sam udata za Milutina, nismo imali dece.

VODIČ:

Zbog toga što je podigao veliki broj manastira i crkava kralj Milutin je nazvan „sveti kralj,,.

VODITELJ:

Kralja Milutina je nasledio sin Stefan.

KRALJ STEFAN DEČANSKI:

Ja sam kralj Stefan Dečanski. Vladao sam od 1321 – 1331. Godine.

Za Balkansko poluostrvo bile su zainteresovane Vizantija i Bugarska. Spremale su zajednički napad na moju Srbiju. Omeo sam njihove planove. Napao sam Bugare i pobedio ih u bici kod Velbužda 1330. Godine. Vizantijski car, videvši poraz Bugara, odustao je od napada. Ova bitka je pokazala da je Srbija najmoćnija u istočnom delu Balkana. Podigao sam manastir Dečane a oženjn sam Teodorom.

TEODORA:

Ja sam Teodora, srpska kraljica, supruga Stefana Dečanskog i ćerka bugarskog cara Smilca. Udala sam se za Stefana u vreme kada je bio mladi kralj. Pružala sam mu podršku i bila njegov moralni oslonac. Naš sin je Dušan.

VODIČ:

Stefan Dečanski nije iskoristio pobeđu kod Velbužda, današnjeg ćustendila, pa će ga, na nagovor vlastele, sledeće godine sa prestola zbaciti sin Dušan. Umro je u tvrđavi Zvečan, pod nerazjašnjenim okolnostima.

VODITELJ:

Sad ćemo čuti kralja i cara Dušana Silnog

KRALJ I CAR DUŠAN SILNI:

Ja sam Dušan Silni, srpski kralj i car. Vladao sam od 1331 – 1355. Godine. Mlad sam došao na presto. Bio sam željan slave i osvajanja. Sa Bugarskom sam sklopio prijateljstvo jer sam se oženio bugarskom princezom Jelenom.

JELENA

Ja sam carica Jelena, supruga cara Dušana i bugarska princeza. Imamo sina Uroša i lep i skladan brak. Iako to nije dozvoljeno po pravilima srpske pravoslavne crkve, sinu Urošu otac će ostaviti presto. Učili smo ga kako da vlada zemljom Srbijom.

CAR DUŠAN

Ratovao sam protiv Vizantije, zauzeo sam preostale delove Makedonije, Albanije i grčke pokrajine Epir i Tesaliju. Udvostručio sam teritoriju moje Srbije. Prostirala se o Dunava na severu do Korinskog zaliva na jugu. Izlazila je na tri mora: Jadransko, Jonsko i Egejsko.

Moja prestonica je bio grad Prizren. Zbog ovih uspeha proglasio sam se za cara i sazvaio sabor u Skoplju, na Uskrs 1346. Godine.

SABOR U SKOPLJU

DUŠAN: oče Joanikije, pošto je naša država uvećan smatram da i naša crkva treba da se podigne u viši položaj. Zato tebe proglašavam patrijarhom, a našu crkvu za patrijaršiju.

JOANIKIJE: Gospodaru moj, velika mi je čast što ću krunisati prvog srpskog cara, a tvoga sina uroša za kralja (obavlja se čin krunisanja i azmene kruna)

VODIČ

Dušan je u Skoplju 1345. Godine doneo Dušanov zakonik, najznačajniji pravni spomenik srednjovekovne Srbije. Društvo u Srbiji delilo se na vlastelu i sebra. Član 94 Dušanovog zakonika o ubistvu pokazaće nam razlike u položaju vlastele i sebra.

KOMAD O KAZNAMA (učenici dovode sebra pred cara Dušana)

„Dobar dan, dobri ljudi, šta vas dovodi kod mene?,,
„Gospodaru, ovaj sebar je ubio vlastelina,,
„Sebar ubio vlastelina ?!,, Neka plati 300 perpera i neka mu se odseku obe ruke.,,

(učenici dovode vlastelina pred cara Dušana)

„Dobar dan, gospodaru,,
„Šta se desilo sada?,,
„Ovaj vlastelin je ubio sebra,,
„Pa, neka plati 1000 perpera.,,

VODITELJ

car Dušan je iznenada umro 1355. Godine, a nasledio ga je sin, car Uroš V nejak.

CAR UROŠ V

Ja sam car Uroš V. Vladao sam od 1355 – 1371. Godine. Došao sam na presto veoma mlad. Moje neiskustvo iskoristili su velikaši i osamostalili se u svojim oblastima. Presto mi je prvi ugrozi moj stric Simeon, pa ujak Jovan. Pozvao sam Vukašina Mrnjavčevića na dvor. Dao sam mu titulu kralja i on je postao moj savladar.

VUKAŠIN MRNJAVČEVIĆ

Ja sam Vukašin Mrnjavčević. Vladao sam sa carem Urošem V. Izdavali smo zajedno povelje, kovali novac, primali strane državljane. Pošto Uroš nije imao naslednika moj sin Marko dobio je titulu kraljevića, naslednika prestola.

VODIČ

Lukavi kralj Vukašin, vremenom je preuzeo veća ovlašćenja kao da je on car, a Uroš V – kralj. Narodno predanje ga je osudilo da je ubio cara Uroša koji je umro 1371. Godine a njegovom smrću ugasila se vladarska loza Nemanjića.

VODITELJ

Nemanjići su nam ostavili (učenici redom govore po jednu stavku)

- Srednjovekovnu kulturu
- Srednjovekovnu tradiciju
- Crkve
- Manastire (Žiču, Studenicu, Sopoćane, Dečane, Gračanicu, Hilandar, Gradac)
- Imena (Nemanja, Stefan, Dušan, Uroš, Jelena, Ana, Teodora)
- Freske (Beli anđeo)
- Žitija

- Dušanov zakonik i (svi zajedno u glas izgovaraju)
- Svetog Savu – školsku slavu.

ZAVRŠNI DEO ČASA

U završnom delu časa izvršena je usmena evaluacija – učenici su iznosili svoje mišljenje i zapažanje:

- Čas mi se veoma svideo, kao da smo na trenutak oživeli srednji vek.
- Drago mi je što sam bila deo tima koji je ovo priredio
- Čas mi se posebno svideo, glumili smo, pevali a i inače veoma volim istoriju.
- Osećao sam se kao kralj.
- Veoma mi se svidelo i voleo bih još ovakvih časova
- Zauvek sam zapamtio da je kralj Vladislav, koga sam ja predstavljao, podigao manastir Mileševu.
- Osećao sam se kao car, ponosno, uzvišeno.
- Kada sam čula muziku naježila sam se
- Posebno mi se svidela muzika
- Čas mi se veoma dopao. Gluma, muzika...

Ovakvi utisci su se ponavljali među učenicima (osećao sam se kao kralj, kraljica, kao car, kao carica, uzvišeno, ponosno, kao da sam u srednjem veku...)